

Oksana Savastieieva
*Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Accounting and Finance
Odesa I.I. Mechnikov National University*

Савастєєва О.М.
*д.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку і фінансів
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-295-1-103>

SOME ASPECTS OF THE IMPLEMENTATION OF SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL PROGRAMS OF INTERNATIONAL COOPERATION

ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ НАУКОВО-ОСВІТНІХ ПРОГРАМ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Характерною рисою будь-яких міжнародних проєктів виступає необхідність координації дій його учасників (у випадку з гуманітарними проєктами – бенефіціарів і донорів) з членами команди забезпечення проєкту, що знаходяться в різних країнах світу. Зазначене актуалізує завдання щодо прояву більш ретельної уваги до процесу планування і подальшого оперативного моніторингу з метою максимізації синергетичного ефекту через застосування залучених ресурсів і фахівців, при якому міжнародні комунікації забезпечують належний очікуваний ефект. Зазначене є метою будь-якого проєкту міжнародного співробітництва, зокрема, і науково – освітнього спрямування.

В якості прикладів найбільш популярних та масштабних проєктів міжнародного співробітництва, що здійснюють грантове фінансування в сфері вищої освіти на реалізацію науково-освітніх міжнародних проєктів в Україні, можна назвати Еразмус+, програми Жана Моне, Горизонт Європа, Двосторонні наукові конкурси – білатеральні проєкти між Міністерством науки і освіти України та європейськими країнами та ін. [1].

Водночас, як зазначають М. Шкода та М. Мудрий, «українські вчені зацікавлені в участі у програмах міжнародного співробітництва і науково-освітніх міжнародних проєктах з кількох причин. По-перше, це можливість удосконалити й оновити діяльність освітнього чи наукового закладу за рахунок суми отриманого гранту. По-друге, здобуття міжнародного гранту передбачає суттєве поліпшення іміджу і підвищення конкурентоспроможності як окремого партнера за науково-освітнім міжнародним проєктом, так і країни в цілому. По-третє, здобуття гранту дозволяє освітнім і науковим установам здійснити практичну реалізацію наукових розробок саме інноваційного розвитку. По-четверте, робота у рамках будь-якого науково-освітнього міжнародного проєкту означає вихід його учасників на міжнародну арену та значне розширення й укріплення їх зовнішніх контактів» [2].

В якості переваг застосування міжнародних грантів необхідно зазначити наступні: можливість отримання необхідного обсягу фінансування з метою реалізації науково-освітнього міжнародного проєкту; принцип безповоротності грантового фінансування; можливість практичної апробації результатів міжнародного проєкту і впровадження інновацій; вільний доступ до даних щодо міжнародного досвіду; можливість отримання міжнародної консультаційної допомоги; формування мережі

міжнародних контактів; інтеграція у сферу міжнародного науково-дослідного співтовариства тощо.

Розробка та практична реалізація науково-освітніх міжнародних проєктів спонукає їх учасників до активізації інноваційної діяльності в країні, забезпечуючи таким чином інноваційний розвиток національної економіки. При цьому, на наше переконання, ефективне управління реалізацією науково-освітнього міжнародного співробітництва в системі державної інноваційної політики України можливе лише за умови врахування концепції життєвого циклу і, відповідно, основних особливостей управління науково-освітніми міжнародними проєктами на різних фазах та етапах їх розробки й практичного впровадження. Організація трансферу технологій шляхом безпосередньої передачі нематеріальній технології (НДР) від науки у виробництво (і у зворотньому напрямі – якщо мова йде про промислові прикладні розробки, які мають значення для науки) або створення нових технологічних підприємств, спочатку націлених на впровадження власних якісно нових розробок, а також інтеграції промислових і науково дослідницьких структур (створення інноваційних кластерів в економіці) [2].

Отже, мається на увазі створення фундаменту для організації кооперативних відносин в дослідницькій площині та практичних розробках між приватною сферою (виробництвом) і державною науково-технічною сферою. В свою чергу, подолання проблеми недостатньої ефективності державних інституційних механізмів реалізації стратегічних пріоритетних векторів інноваційної діяльності в державі можливе через раціональне поєднання можливостей та зусиль освітніх, наукових, виробничих та ринкових структур як головних суб'єктів інноваційного розвитку: шляхом формування спеціальних об'єднань, зацікавлених в практичній реалізації отриманих результатів, тобто побудова «інноваційних кластерів» в рамках пріоритетних сфер на основі забезпечення принципів державно-приватного партнерства.

З іншого боку, будь-яким проєктам, що реалізуються через програми міжнародного співробітництва, зокрема, і в науково-освітній сфері, притаманний певний спектр ризиків. Управління ризиками міжнародних проєктів має на меті забезпечення ефективності управління загрозами і ризиками в процесі реалізації певного інноваційного проєкту. Зазначене має відбуватися як результат чіткої побудови раціональної організаційної структури управління проєктом, що дозволяє ефективно оцінювати повний спектр альтернатив довгострокових і оперативних управлінських рішень.

Водночас, проведення політики перманентної оцінки ризиків та постійне вдосконалення управління ризиками – це одна з головних умов ефективного управління проєктом, що дозволяє підвищити економічний ефект від реалізації проєкту та утримувати його на високому рівні [3].

Вважаємо, що головну роль в процесі оцінювання ризиків в рамках реалізації програм міжнародного співробітництва, в тому числі освітньо-наукового характеру, мають відігравати банківські установи. Втім, ми погоджуємося з думкою Баглей Р. Р., який зазначає, що не існує універсальної методики з оцінювання та управління ризиками, яка була б застосовна для будь-якого міжнародного проєкту. На його переконання, кожен міжнародний проєкт – це унікальна система зі своїми певними особливостями та характеристиками, котра перебуває на певному етапі розвитку. Тому на кожному етапі слід вибирати власні цілі, застосовувати особливі (унікальні) засоби оцінки та управління ризиками. Відповідно, методика оцінки та методи управління ризиками мають свої особливості та специфіку для кожного окремо взятого міжнародного проєкту. У період реалізації міжнародного проєкту поява об'єктивних чинників вимагає внесення оперативних змін до розроблених сценаріїв. При цьому чим більше варіантів було розроблено, тим більше шансів

застосувати або вибрати той з них, який дасть змогу зберегти ефективність свого розвитку в ситуації, що склалася. Натомість, коли не розроблено жодного резервного сценарію, всі зусилля щодо запобігання негативним наслідкам при настанні ризику можуть виявитися марними, оскільки в таких ситуаціях, як правило, час працює проти проекту» [3].

Спираючись на попередні наукові дослідження [4], а також підсумовуючи викладене, вважаємо за необхідне зазначити, що реалізація освітньо-наукових проєктів через програми міжнародного співробітництва, діяльність яких орієнтована на грантове фінансування практичної реалізації науково-освітніх міжнародних проєктів, виступає одними з головних факторів стимулювання інноваційного розвитку національної економічної системи в період війни, а також післявоєнної відбудови.

Література:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 05.02.2023).
2. Шкода М., Мудрий М. Міжнародні інноваційні програми як інструмент євроінтеграції вищої освіти України в період війни. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/20191/1/PIONBUG_2022_P012-013.pdf (дата звернення: 05.02.2023).
3. Баглей Р.Р. Ризики в системі управління міжнародними проєктами. *Інноваційна економіка*. 2022. № 3. С. 127-133 DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2022.2-3.15>.
4. Савастеева О.М. Банківські установи в системі проєктного фінансування. Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні» (25 лютого 2022 року, м. Вінниця); ВНТУ, 2022. С. 149-152.